

ASSOCIACIÓ DE PAGESOS I RAMADERS DEL PRINCIPAT D'ANDORRA

Memòria d'activitats 2018

ÍNDEX

í n d e x

5	Salutació del president
6	Composició de la Junta Directiva
7	Organigrama
8	Presència en altres comissions
10	Tabac
16	Com passa el temps!
18	Ramaderia
26	Cultius
38	Apicultura
42	Fitxes plantes apícoles

SALUTACIÓ DEL PRESIDENT

Un nou any i una nova *Memòria d'activitats* de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra.

En endinsar-vos en les seves pàgines trobareu els principals eixos d'activitat de la nostra entitat, fruit dels reptes als quals s'ha enfrontat el sector durant el 2018 i del treball dels representants escollits.

Com és habitual, la feina ha estat intensa en molts diferents àmbits –sovint en comunicació amb les diverses administracions– per tal d'aconseguir el context més adequat per al desenvolupament de l'activitat agrària, tan necessària al conjunt del país.

L'acord d'associació amb la Unió Europea ha continuat sent un tema d'especial interès. La proposta del Govern de mantenir el diferencial entre el tabac fabricat i l'importat durant un temps determinat per, un cop acomplert, abaixar els drets d'importació de forma progressiva –tot en un període de trenta anys–, ha anat ajustant formes i calendari per satisfer les exigències de la Unió Europea. L'APRA no ha deixat de transmetre en tot moment l'especificitat i els neguits que envaeixen el sector, tal com ho va fer també a la reunió amb Juan Fernando López Aguilar, diputat al Parlament Europeu i ponent permanent d'aquest organisme en l'acord d'associació entre Andorra, Mònaco i San Marino i la UE, promoguda pel Govern.

Aquest acord, si es materialitzés, significaria un canvi important en el model econòmic del país. Les propostes treballades amb la Unió Europa, en qualsevol cas, semblen oferir certa estabilitat a la indústria del tabac, però no donen aquesta garantia al sector colliter. És per aquest motiu que l'APRA ha cregut molt important plantejar un nou contracte entre colliters i fabricants de tabac que, mantenint en tot moment l'esperit original, pugui proporcionar la tan imprescindible estabilitat als pagesos per poder avançar en el camí de la diversificació. S'ha treballat força en aquest contracte durant aquest any passat, i esperem poder-vos-en informar favorablement durant el 2019.

La feina feta pels representants de l'Associació és àrdua, però de vegades arriben satisfaccions, com el premi Daktari, que l'ha distingit pel suport incondicional al projecte de millora de la salut ramadera i, per tant, de la salut de les persones de les comunitats pastorals de l'Àfrica de l'Est que porta a terme. És especialment gratificant veure com, a banda de complir amb escriure els seus objectius inicials sobre el terreny, Daktari ha aconseguit un reconeixement internacional que fomenta la seva participació en importants projectes, com el de l'estudi i l'erradicació de la brucel·losi a l'Àfrica de l'Est, participat per sis universitats i instituts d'Espanya, Alemanya, Uganda i Kènia.

Ja de nou a casa, hem volgut recuperar per als nostres membres la targeta d'associat. Es tracta d'una targeta amb una estètica renovada perquè tots els associats puguin disposar en tot moment de les dades de contacte de l'entitat, i també del seu propi número identificatiu, que els permetrà accedir a la part privada de la pàgina web de l'APRA amb la finalitat de fer gestions o consultar informes. Com sempre, estem a la vostra disposició.

Us desitgem una grata lectura!

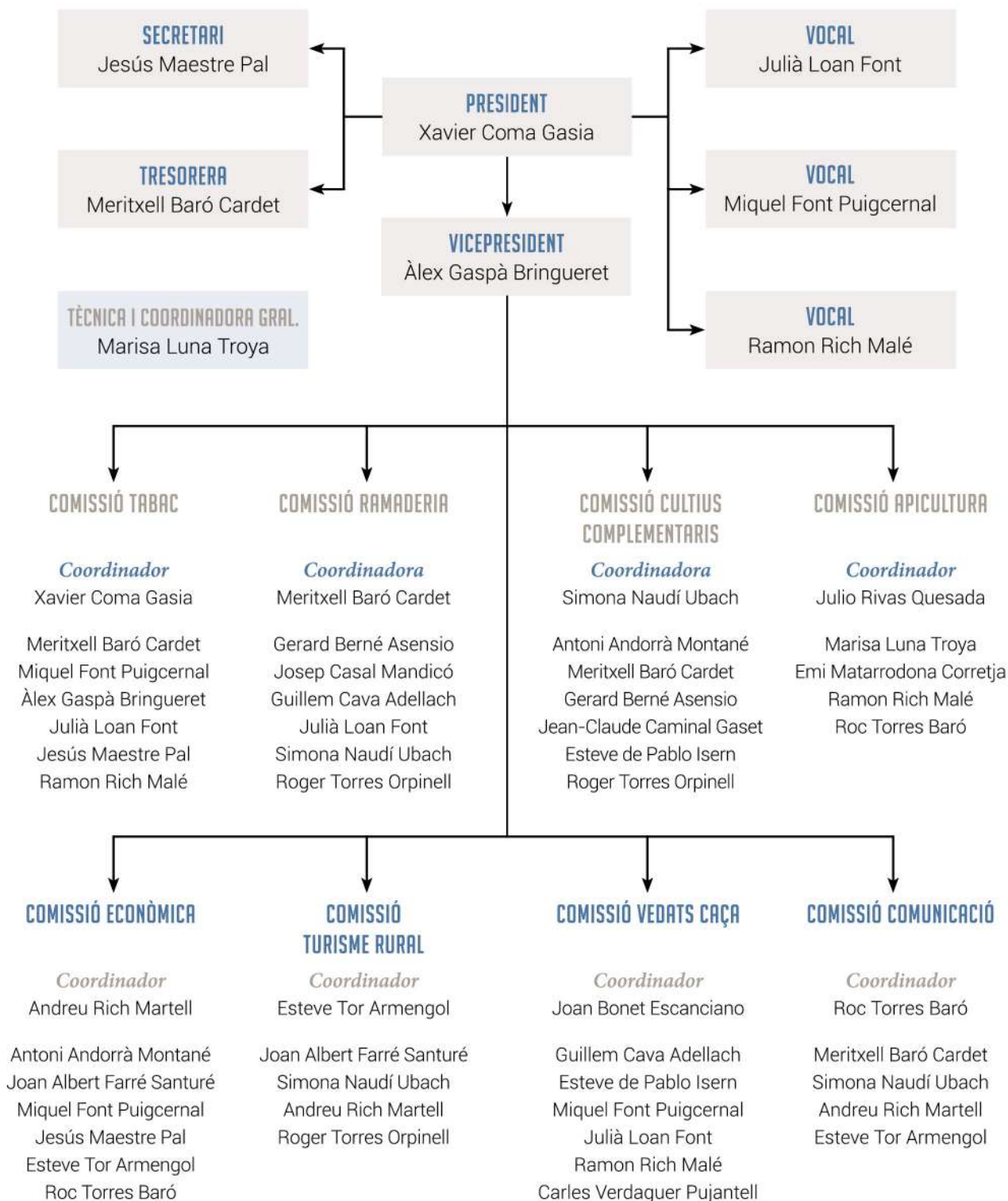
Xavier Coma Gasia
President de l'Associació de
Pagesos i Ramaders d'Andorra

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA DIRECTIVA

La Junta Directiva, o Junta de Representants Parroquials, és l'òrgan col·legiat de govern i de gestió de l'Associació, que la representa en les seves relacions amb tercers i amb els poders públics, inclosa la representació en públic. Està constituïda per tres membres de cadascuna de les set parròquies andorranes.

CANILLO	Josep CASAL MANDICÓ Miquel FONT PUIGCERNAL Simona NAUDÍ UBACH	Cal Mas del Cortal Cal Pirot Cal Peretol
ENCAMP	Julià LOAN FONT Roc TORRES BARÓ Roger TORRES ORPINELL	Ca l'Areny Cal Guillem Cal Tresà
ORDINO	Gerard BERNÉ ASENSIO Guillem CAVA ADELLACH Àlex GASPÀ BRINGUERET	Cal Prat de l'Hort Cal Fijat Cal Saboyano
LA MASSANA	Antoni ANDORRÀ MONTANÉ Joan BONET ESCANCIANO Xavier COMA GASIA	Ca l'Aymà Cal Trenella Cal Fonta
ANDORRA LA VELLA	Esteve DE PABLO ISERN Jesús MAESTRE PAL Esteve TOR ARMENGOL	Cal Closca Cal Molines Cal Estevet - Cal Auvinyà
SANT JULIÀ DE LÒRIA	Meritxell BARÓ CARDET Joan Albert FARRÉ SANTURÉ Carles VERDAGUER PUJANTELL	Cortal de Llumeneres Borda Sabaté Cal Bringué
ESCALDES- ENGORDANY	Jean-Claude CAMINAL GASET Ramon RICH MALÉ Andreu RICH MARTELL	Cal Jaco Cal Jaumetó Cal Jaumetó

ORGANIGRAMA

PRESÈNCIA EN ALTRES COMISSIONS

L'Associació de Pagesos i Ramaders del Principat d'Andorra participa en altres comissions tècniques, com ara les creades d'acord amb l'article 3 de la Llei dels vedats de caça del 13 d'abril de 2000:

- ▶ Comissió Tècnica del vedat de caça de Ransol
- ▶ Comissió Tècnica del vedat de caça de Sorteny
- ▶ Comissió Tècnica del vedat de caça de Xixerella
- ▶ Comissió Tècnica del vedat de caça d'Enclar

Els membres de la Junta Directiva que hi assisteixen són, segons les parròquies afectades, els Srs. Joan Bonet Escanciano, Guillem Cava Adellach, Esteve de Pablo Isern, Miquel Font Puigcernal, Julià Loan Font, Ramon Rich Malé i Carles Verdaguer Pujantell. La comissió tècnica de cada vedat de caça es compon, a més, de representants del ministeri responsable de la caça, d'un representant designat pel comú de cada parròquia on se situa el vedat de caça (llevat que el vedat estigui situat en una sola parròquia, cas en què hi haurà dos representants) i de representants de la Federació Andorrana de Caça. La seva funció és aprovar el pla de gestió del vedat de caça i fer-ne el seguiment.

FOTO: JAUME RIBA

L'APRA aporta també les seves consideracions a la Comissió de Seguiment de la Caça per mitjà del Sr. Joan Bonet Escanciano o, si no és possible la seva assistència, del Sr. Josep Casal Mandicó. Aquesta comissió està formada per membres del ministeri responsable de la caça, de la Federació de Caça i de les associacions protectores d'animals i de defensa de la natura, amb la finalitat d'elaborar i fer el seguiment de l'aplicació dels plans de caça vigents i analitzar-ne els futurs, i de fer el seguiment dels recomptes d'espècies.

Finalment, l'Associació està representada igualment pel seu president, el Sr. Xavier Coma Gasia, a la Comissió Tècnica d'Agricultura i Ramaderia, que té per objecte analitzar els plans de millora i els estudis de recerca que es puguin presentar dins l'ajut al foment dels plans de millora i al foment de la recerca i el desenvolupament agrari.

TABAC

El Govern ha avançat en les negociacions de l'acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea i dona presumptament per tancat el capítol corresponent a les mercaderies. A partir de totes les reunions entre ambdues parts, s'ha pogut establir un període de transició per al tabac de trenta anys.

D'entrada semblaria una bona notícia, ja que es considera un temps prudent per intentar tant la reconversió del sector agrari com la recerca de noves fonts de finançament per a l'Estat que no comportin la pujada dels impostos als contribuents. Tanmateix, en les condicions actuals, aquest interval únicament assegura el manteniment de la indústria. La preocupació principal dels colliters és poder pactar amb ella els termes que assegurin el cultiu del principal producte agrícola de què depenen les seves explotacions durant el mateix període.

Els colliters demanen també estabilitat per al seu sector

En el marc de la negociació de l'acord d'associació entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea, el Govern ha aconseguit un llarg període de transició per al capítol 24 del Sistema Harmonitzat -referit exclusivament al tabac-, amb la voluntat d'oferir un temps suficient perquè el sector agrícola investigui o consolidi, si és possible, altres models productius que li permetin sobreviure en condicions dignes, i perquè l'Estat mateix intenti reorientar les seves fonts d'ingressos. El període de trenta anys acordat per a la transitorietat del tabac planteja una reducció progressiva dels drets de duana sobre aquest producte a partir del setè any d'activació de l'acord, amb la finalitat que l'impacte del cultiu sobre l'economia agrària i l'impacte dels impostos a la importació sobre l'estatal sigui cada cop menor fins a acabar sent inexistent abans d'arribar a uns drets de duana i a unes taxes d'importació que no facin interessant la producció nacional. L'acceptació d'aquest temps ha estat possible gràcies a les reiterades i preocupades reivindicacions del sector agrícola, que té com a base principal de la seva economia el tradicional cultiu del tabac en el context complicat de l'agricultura d'alta muntanya. Aquestes reivindicacions s'han pogut escoltar gràcies a la gran sensibilitat que mostra la Unió Europea envers l'agricultura i la ramaderia dels diferents països. Tanmateix, la conseqüència més immediata ha estat proporcionar un marc que augura una gran estabilitat al sector industrial sense que, en el context actual, es pugui fer extensiva al sector primari.

La base de tot és la relació entre colliters i fabricants, regulada per un contracte privat que, com tota relació contractual, està sotmès a la possibilitat de rescissió per qualsevol de les parts. Sobre aquest punt, els fabricants

han manifestat la seva voluntat de mantenir aquest acord històric per a períodes llargs i renovables, però l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra necessita més que una bona predisposició per mantenir l'estabilitat necessària per invertir i investigar en nous models de producció. És per això que, fins que no vegi materialitzada la voluntat d'una llarga relació contractual mitjançant la signatura d'un nou acord que reculli aquesta declaració d'intencions de forma ferma i per a un període no inferior a deu anys, no pot donar per resolt satisfactòriament els acords presos amb relació al capítol 24 relatiu al tabac.

És igualment important per a l'entitat que aglutina els colliters de tabac i defensa els seus interessos que aquesta suposada seguretat econòmica no estigui condicionada, en el camí de la reconversió, per clàusules de penalització com les que existeixen actualment en l'acord entre colliters i fabricants. Garantir el nivell dels ingressos és l'única manera de promoure la inversió en estudis i assajos i, si així ho recomana el resultat, la inversió en instal·lacions i sistemes a les explotacions agràries. L'estabilitat del sector agrari durant el període de transició acordat per al tabac és l'única fórmula per afrontar la tan necessària reconversió.

El sector agrícola haurà de fer molts esforços, entre els quals destacaran els econòmics, per intentar trobar altres cultius i activitats que permetin reorientar les explotacions agràries fins que siguin viables sense l'ajut del tabac, tal com demostren els intents de diversificació duts a terme durant els darrers anys. En la consecució d'aquesta fita també es preveuen necessaris els ajuts econòmics que el Govern d'Andorra hi pugui destinar de forma directa o els que calgui negociar amb la Unió Europea. Assegurada l'estabilitat dels colliters per un període llarg i fetes les inversions necessàries per a la seva reorientació, serà el pas del temps el que dirà, amb prou perspectiva, si l'acord assolit és un bon acord.

Res d'inesperat en l'esperada venda

Com era previsible, la collita de tabac del 2017 no va obtenir una bona qualificació durant el seu procés de venda. Les pedregades que van afectar el cultiu durant l'estiu van ser molt nombroses i intenses i auguraven un augment de les categories pedregades respecte a la collita precedent, que precisament havia destacat per la seva baixa incidència en aquest sentit. Així, el 13% d'afectació per la pedra de la collita del 2016 es va elevar al 32,3% en la del 2017.

Si bé totes les parròquies en van resultar afectades, va ser la d'Encamp la que va obtenir uns resultats més àmpliament negatius a la venda, amb un total de 10.271 kg venuts davant els 29.465 kg plantats. Aquesta diferència està inclosa en els 21.388 kg de tabac que es va autoritzar de destruir al conjunt del país durant l'estiu del 2017 (213.884 plantes) a conseqüèn-

cia de la gran afectació de les pedregades –que van suposar el 8,8% del tabac cultivat–, i en els 3.604 kg perduts per la reducció de la massa foliar en les fulles afectades i la disminució de pes després del procés d'assecatge.

La recollida dels fardells de tabac assecat es va fer, seguint la tradició, a la central de compres de la Borda Mateu gràcies a la col·laboració desinteressada any rere any de Casa Molines, i va tenir lloc del dimarts 3 al divendres 13 d'abril, sota l'atenta mirada del responsable de la classificació, Toni Servat. La seva experiència i el seu coneixement del país li permeten adaptar el criteri de classificació a les circumstàncies de les diferents parròquies, posant en relleu en cadascuna les millors collites de tabac, fruit de la benevolència del temps i, sobretot, de les millors pràctiques agràries i tècniques d'assecatge.

El tabac classificat com a primera categoria va correspondre al 37% del total i el de segona, al 17%. Les dades globals es recullen en el Quadre resum de les dades regularitzades corresponents a la venda de la collita 2017.

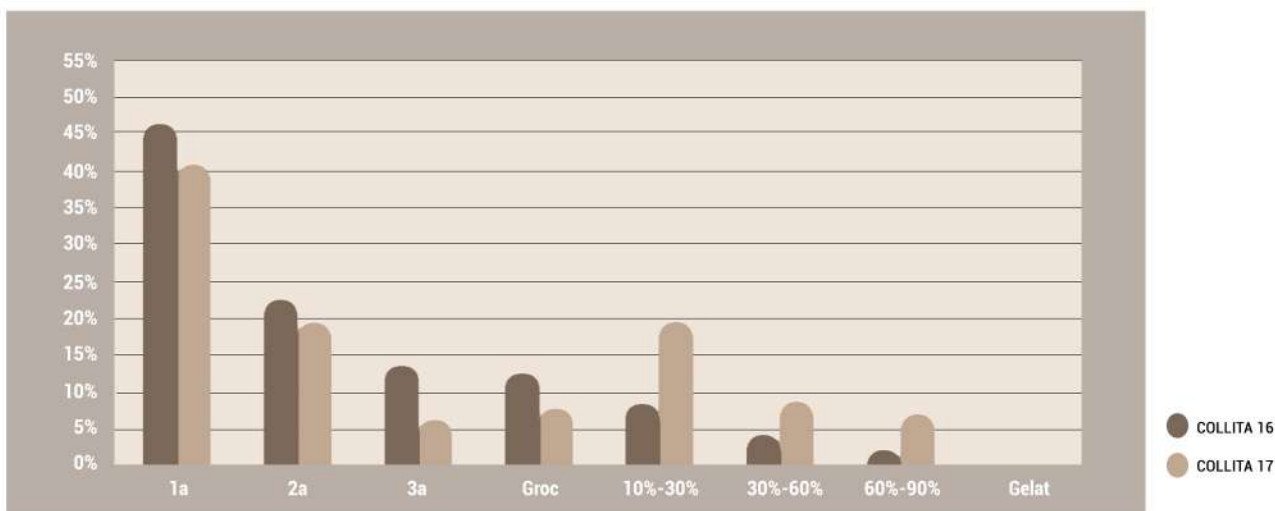
QUADRE RESUM DE LES DADES REGULARITZADES CORRESPONENTS A LA VENDA DE LA COLLITA 2017

CLASSIFICACIÓ TABAC	KG DE TABAC RECOLLITS PER PARRÒQUIA							TOTALS PER CATEGORIA	
	CANILLO	ENCAMP	ORDINO	LA MASSANA	ANDORRA LA VELLA	SANT JULIÀ DE LÒRIA	ESCALDES-ENGORDANY	Kg	%
1a	2.135,30	1.097,10	9.098,90	10.496,20	4.087,30	51.980,60	2.863,70	81.759,10	37,2 %
2a	1.809,80	2.523,20	6.442,80	6.797,20	3.992,40	15.407,33	1.938,70	38.911,43	17,7 %
3a	757,00	1.677,00	1.953,30	2.144,50	2.553,10	3.085,30	268,40	12.438,60	5,7 %
Groc	945,20	550,50	4.420,60	2.902,90	2.034,80	4.291,20	394,80	15.540,00	7,1 %
10% - 30%	2.811,10	702,70	6.707,80	12.770,50	7.911,20	4.936,80	3.370,30	39.210,40	17,9 %
30% - 60%	2.005,30	1.760,70	1.970,50	6.398,50	3.760,00	387,30	1.283,80	17.566,10	8,0 %
60% - 90%	4.097,80	1.960,50	905,80	3.287,60	3.349,80	422,17	113,90	14.137,57	6,4 %
Gelat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0 %
Totals de kg per parròquia	14.561,50	10.271,70	31.499,70	44.797,40	27.688,60	80.510,70	10.233,60	219.563,20	100,0 %
%	6,63	4,68	14,35	20,40	12,61	36,67	4,66	100,00	
% tabac decolorat respecte al total	6,49	5,36	14,03	6,48	7,35	5,33	3,86	7,08	

Respecte al tabac decolorat, cal dir que els valors han baixat en relació amb la collita anterior, que va destacar per un percentatge elevat d'aquesta categoria (mitjana 11,36%), i s'han recuperat pràcticament els nivells de la collita 2015 (mitjana 6,12%). L'evolució històrica diu, però, una corba amb una tendència progressiva a l'alça.

De les parròquies que el 2016 havien augmentat força significativament el tabac classificat com a decolorat –Canillo, Encamp, Escaldes-Engordany i la Massana–, totes han tingut també un descens significatiu, mentre que la situació ha estat totalment la contrària a la parròquia d'Ordino, que ha arribat a duplicar el percentatge en l'última collita.

QUADRE COMPARATIU DE LES CLASSIFICACIONS DE LES COLLITES 2016-2017

L'estiu 2018, sense pena ni glòria

El cultiu de tabac durant el 2018 s'ha fet sota el que en podríem dir una climatologia habitual; l'estiu no ha destacat ni per molt devastador ni per molt benvolent. Totes les parròquies s'han vist afectades per la pedra, si bé les més danyades han estat Sant Julià i, encara més, Encamp i la Massana. Ha estat a la Massana on han tingut lloc els fenòmens més extrems i on en alguns casos s'ha destruït el cultiu, essent les poblacions més afectades Escàs, Pal i Sispony.

Les pedregades declarades sobre la collita de tabac 2018 corresponen a 5 dies del mes de juliol, 4 dies d'agost i 2 dies de setembre, un nombre de dies d'afectació que coincideix amb els de l'any anterior. En general, la caiguda de pedra

s'ha distribuït bastant uniformement durant tot el període productiu.

Criden l'atenció especialment les 228 parcel·les declarades com a sinistrades (dades acumulades) recollides durant el 2018 en comparació amb les 451 del fatídic 2017. L'estiu passat, aquestes declaracions van donar origen a 203 visites al camp per fer el corresponent peritatge, una xifra elevada però no tan alarmant com les 369 de l'any anterior.

Aquestes visites han servit per observar els danys produïts i valorar les possibles indemnitzacions. Així, si bé la declaració de pedregada es va fer sobre el 45% de la collita –és a dir, sobre

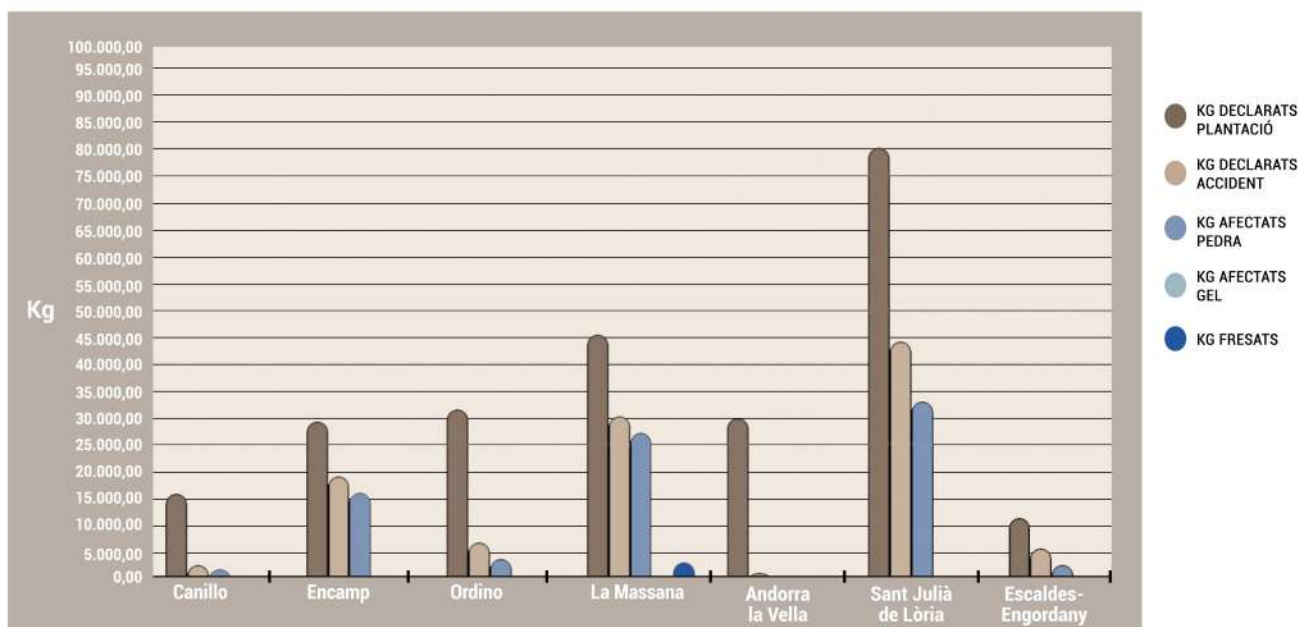
PARRÒQUIA	JULIOL					AGOST				SETEMBRE	
	7	20	21	24	25	9	12	16	18	3	6
Canillo						X	X	X		X	
Encamp	X										
Ordino							X				
La Massana							X	X	X		
Andorra la Vella	X										
Sant Julià de Lòria	X		X	X	X						X
Escaldes-Engordany	X	X									

1.103.876 plantes de les 2.445.470 que van ser comunicades durant la declaració de la plantació – i, per tant, una mica per sobre de la meitat de les plantes que es van veure afectades el 2017, el peritatge dels experts ha constatat una afectació real de la qualitat de prop del 35%, un valor que augmenta a quasi el 55% en el cas de la parròquia d'Encamp i al 60% en la de la Massana. Pel que fa a aquesta diferència entre el percentatge del que s'havia declarat i el del que es considera verdaderament danyat, s'ha de tenir present que no es comptabilitzen com a afectades les plantes que, si bé poden presentar impactes i/o per-

foracions per pedregada en la superfície foliar, no mostren trencaments dels marges de la fulla – o bé són molt petits – ni trencaments de nervis secundaris. En aquests casos, es considera que les fulles, malgrat estar afectades, no tenen depreciació comercial. Els casos més greus han conduït a l'atorgament de drets de fresa, que s'han materialitzat en la destrucció de l'1,3% del cultiu.

El final de l'estiu no ha donat cap ensurt i, com ja va ser habitual, cap colliter ha informat de danys per gelades. Sembla que cada vegada tenim unes tardors més amables. ♦

INCIDÈNCIA DE LA PEDRA I EL GEL PER PARRÒQUIES 2018

**DATES DE DECLARACIÓ DE SINISTRE, AMB REFERÈNCIA A LES PLANTES AFECTADES
I ALS KILOGRAMS QUE HAN SOFERT EL MÀXIM DANY (DADES ACUMULADES)**

PARRÒQUIA	DATA SINISTRE	TIPUS SINISTRE	NRE. PLANTES	TOTAL KG4
Andorra la Vella	07/07/2018	Pedra	12.646,00	0,00
			12.646,00	0,00
Canillo	09/08/2018	Pedra	9.379,00	0,00
	12/08/2018	Pedra	2.516,00	0,00
	16/08/2018	Pedra	11.007,00	23,17
	03/09/2018	Pedra	3.356,00	0,00
			26.258,00	23,17
Encamp	07/07/2018	Pedra	2.704,00	0,00
	16/08/2018	Pedra	69.831,00	195,87
	28/08/2018	Pedra	174.945,00	2.473,48
	03/09/2018	Pedra	5.531,00	204,12
			253.011,00	2.873,47
Escaldes- Engordany	07/07/2018	Pedra	26.246,00	0,00
	20/07/2018	Pedra	46.429,00	337,93
			72.67500	337,93
La Massana	12/08/2018	Pedra	306.963,00	8.740,56
	16/08/2018	Pedra	8.614,00	623,80
	18/08/2018	Pedra	5.498,00	60,15
			321.075,00	9.424,51
Ordino	12/08/2018	Pedra	68.650,00	24,72
			68.650,00	24,72
Sant Julià de Lòria	07/07/2018	Pedra	4.600,00	0,00
	21/07/2018	Pedra	7.421,00	0,00
	24/07/2018	Pedra	407.912,00	11.177,84
	25/07/2018	Pedra	33.957,00	1.427,66
	06/09/2018	Pedra	7.378,00	0,00
			461.268,00	12.605,50
			1.215.583,00	25.289,30

*Com passa
el temps!*

Vaig néixer en un moment de l'evolució d'Andorra en què la natura era d'alguna manera el nostre bressol vital. Era una natura treballada, cuidada, enjardinada per valents ciutadans que volien viure en un espai de dignitat. Tot just acabava el moviment migratori que desplaçava els andorrans cap a Barcelona, cap al sud de la veïna França i alguns cops més enllà; i és en aquest àmbit que recordo els relats del meu pare que, amb un bon amic de la Massana, van migrar a la Costa Brava i als departaments de l'Aude i de l'Herault per fer les veremes. Alguns s'hi van quedar, però la majoria tenia un objectiu clar: tornar a casa. El meu pare havia heretat de la meua padrina un tros de terra: el camp del Ravell, que cuidava i estimava d'una manera especial. Així

doncs, sense ser un autèntic pagès, ja que era fuster d'ofici, no deixava cap dia de visitar el seu valuós camp. També he de dir que disposar d'una petita propietat era un complement important per a l'economia familiar.

Són relats nostàlgics que activen la memòria i que fan visualitzar un seguit d'actituds i imatges especials del passat: l'olor de la terra llaurada, els perfums dels prats florits, el repic de les esquelles del bestiar, l'aparar i tornar de les orenetes després de la sonora i lluminosa tempesta d'estiu. Recordo també els rius cristal·lins on vivia la salvatge truita del país, els grills cantant als camps entrecavats, les cuques de llum, els ratpenats, la parella de vaques enjovades arrossegant lentament el carro de rodes gegants fetes de fusta i ferro i carregat d'her-

ba seca per a la reserva d'hivern, així com el poltre de la Massana a la cruïlla d'Ordino i Arinsal amb la vaca immobilitzada i el centenari ferrer de cal Parrot ferrant l'animal. Eren temps de transhumància, eren temps en què es tenien gallines, conills, alguns el porc per a la reserva de proteïna animal i, sobretot, l'imprescindible hort de casa amb els seus preuats vegetals i les seves fruites de temporada.

Recordo igualment anar a buscar la llet fresca a cal Sabaté, a cal Parrot o a cal Grillaire; obrir amb la pala camins durant les copioses nevades d'aquells anys, quan encara les estacions eren diferenciades, i, per descomptat, evoco l'estrena dels pantalons de vellut negre confeccionats pel nostre estimat i entranyable sastre Francesc Gabriel.

Però, d'una manera especial, memoro el moment que amb la meva mare i el meu germà anàvem a portar l'esmorzar al pare, que havia matinat per dallar les feixes. Era tot un mestre a l'hora de picar la dalla i afaitar l'aromàtica trepadella, delícia dels conills, amb grans gestos segurs i semicirculars... Arribats al destí, ens assèiem plegats a l'ombra d'un avellaner encisats per l'olor de la rosada matinal i per l'esperada obertura de la carmanyola que amagava una groguenca, gruixuda i olorosa truita de patates i ceba feta amb ous de casa i amb la qual ens delitàvem.

Quins moments més entranyables en un marc quasi idíl·lic on es conversava d'assumptes familiars i on se'ns explicaven anècdotes de la saviesa popular: «la broma al port de Rat, el dallaire al prat» (és el que avui en dia es diu l'anticicló), o «blat segat, blat segat», el cant de la guatlla quan encara es semblava blat. Ara tot ha canviat, ara es planta tabac i alguns edificis símbol de modernitat.

Si d'alguna manera enyoro la simbiosi quasi perfecta que existia entre els pobladors d'aquells temps i el seu medi natural, també penso que ens calia avançar i evolucionar mirant de no malmetre aquest fràgil i preuat equilibri.

Voldria felicitar d'una manera especial totes aquestes dones i homes que amb la seva persistent i tossuda voluntat, encara que ajudats per sofisticades màquines, han continuat i rendibilitzat el treball del camp i han mantingut viu l'esperit del pagès treballador de la terra i cuidador del bestiar que transita lliure per les nostres majestoses muntanyes.

Sempre he pensat que som un miracle de la història, que ens cal protegir aquesta fortuna i mirar de créixer i avançar dins d'un marc d'anticipació, planificant i donant suport a una activitat agrícola justa i sostenible per poder seguir vivint en un espai de natura viva.

*Josune
Riba Sabaté*

FOTO: JAUME RIBA

RAMADERIA

Els propietaris de prats de dall, peixeders i altres cultius tenen una nova eina per defensar les seves zones de producció de l'ús lúdic que en fan alguns propietaris de gossos de companyia. La instal·lació d'un cartell d'avís, que tenen a la seva disposició al Departament d'Agricultura, obre la possibilitat d'una defensa legal davant unes actuacions que es poden cometre des del pur desconeixement fins a la més absoluta desaprensió. S'espera que aquesta iniciativa pugui dissuadir o reconduir alguns hàbits molt arrelats.

Prohibit gossos... on no toca, és clar

A la Memòria d'activitats anterior, l'APRA manifestava la seva preocupació per l'aparent desprotecció que patien els propietaris de terrenys agrícoles davant els gossos particulars que, ja fos per manca de control, per simple desconeixement o per clara negligència dels seus propietaris, envaiïen aquests espais. Aquests fets proliferen especialment en el cas de prats on es cultiva herba per alimentar el bestiar (prats de dall o peixeders), per la seva similitud amb un prat natural.

A banda dels danys directes sobre la cobertura vegetal derivats de les corregudes, les furgues, etc., hi ha danys importants relacionats directament amb la deposició de femtes, que convé tenir presents:

- ▶ El rebuig de l'aliment contaminat per part del bestiar.
- ▶ El risc sanitari que comporten per al bestiar i per a les persones, ja que contenen paràsits, virus i bacteris que poden provocar malalties.
- ▶ Els entrebancs en la utilització de maquinària (les segadores s'han d'aturar i netejar per no dispersar la contaminació).

La Llei 11/2016, del 28 de juny, de tinença i de protecció d'animals regula clarament els drets i els deures dels propietaris d'animals i detalla com a prohibit l'accés d'animals que no siguin de renda a tota mena de cultius agrícoles. Aquest aspecte pot ser difós actualment gràcies al cartell que ha creat el Departament d'Agricultura del Govern, que es pot adquirir als seus despatxos a un preu públic de 6,12 euros. Es tracta d'una placa d'alu-

mini d'un mil·límetre de gruix i de 210 mm per 297 mm, envernissada amb protecció UV i antigrafit.

La senyalització indica amb tota claredat la prohibició i anuncia les sancions previstes: de 60 a 300 euros en tractar-se d'una infracció lleu. Tanmateix, aquestes sancions només es poden aplicar quan la infracció es produeix en una parcel·la degudament senyalitzada amb el cartell. Per això, la recomanació seria instal·lar-lo, en les parcel·les més visitades pels gossos de companyia, al portell o al perímetre de protecció de la propietat, en un lloc tan visible com fos possible, per avisar els propietaris que no deixin entrar les seves mascotes a la propietat.

Si tot i així hi ha persones que desobeeixen la norma, s'instà els propietaris a avisar-les de l'incompliment i, en cas de reiteració, a trucar a la Policia al telèfon 872 000.

Malgrat constituir una bona eina per informar els propietaris de mascotes de les seves obligacions en l'entorn dels espais de cultiu, s'entén perfectament que no pot semblar-se la muntanya de cartells perquè siguin visibles des de tots els accessos. S'ha de pensar en l'impacte estètic sobre el paisatge. És per aquest motiu que la solució està lligada –com en gairebé tots els àmbits– a l'educació i a la conscienciació. No es pot esperar que el respecte per cadascuna de les normes que regulen la convivència en societat depengui de la profusió d'avisos per tot arreu; tant l'entorn urbà com el rural esdevindrien un trist mosaic d'articles legislatius que n'impedirien la visió.

La convivència és la clau

El Departament d'Agricultura va editar, amb la col·laboració de l'APRA en les tasques de revisió, un tríptic sobre la convivència entre el turisme i el bestiar de muntanya. Es tracta d'un document que està a disposició de la ciutadania i els visitants per garantir que tots els usuaris de la muntanya comprenen els aspectes relacionats amb l'ús ramader d'aquests espais.

El document destaca normes de conducta bàsiques en relació amb el respecte per l'estat dels elements que es puguin trobar els visitants, com ara les portes dels camins, o amb la interacció amb els animals, com el necessari distanciament (sobretot en presència de cries) i la interdicció de donar-los menjar. En aquest fullet informatiu tenen una consideració especial els gossos pastor, per la necessitat d'entendre la seva tasca i comprendre els seus patrons d'actuació. Sense dubte es tracta d'una eina que pot ajudar a gestionar més fàcilment algunes situacions i a evitar l'exposició a eventuais riscos.

El tríptic es pot trobar a les Oficines de Turisme dels diferents comuns.

Engranatges ben engreixats

Durant l'any 2017 es va implantar el canvi de competències en la gestió del Fons de compensació del bestiar. El Departament d'Agricultura del Govern manté les tasques d'ordre administratiu pel que fa a la contractació de l'assegurança –que inclou l'assessorament als ramaders en l'elecció de les condicions més favorables a les seves particularitats– i la gestió de les modificacions que es puguin produir en el decurs de la campanya, mentre que l'APRA es responsabilitza de l'administració financera del fons, sobre la base de les llistes de primes i d'indemnitzacions preparades pel Govern, una activitat que ha encarregat a una entitat independent. En aquest sentit convé destacar que les parts han assumit plenament les seves responsabilitats i que la comissió mixta constituïda garanteix les dinàmiques correctes alhora que valida els processos i la resolució dels casos particulars. La comunicació fluida entre els agents permet avançar satisfactòriament en els objectius comuns.

Així, durant la campanya 2018 s'han posat a disposició dels assegurats del fons els dominis habilitats per a la seva gestió, prioritzant en la comunicació la via del correu electrònic sempre que els assegurats en disposin:

- ▶ **Per a la subscripció de contractacions, els dubtes sobre les modalitats i les modificacions de les condicions:**

DEPARTAMENT D'AGRICULTURA

☎ Tel.: 875 617

✉ E-mail: eduard_Torres@govern.ad

FOTO: MARISA LUNA

Ovella amb cries.

- ▶ **Per a la gestió administrativa relacionada amb els pagaments de les primes i el cobrament de les indemnitzacions:**

ASPIRA CAPITAL

☎ Tel.: 855 889

✉ E-mail: gestio.fonsbestiar@andorra.ad

Entre les mesures adoptades, es va acordar el càrrec de les comissions bancàries generades per possibles retorns (inclosos els motivats per canvi de compte bancari que no s'hagin comunicat amb prou antelació) als ramaders que les han motivat, sempre que no es tracti d'un error de gestió. La finalitat és que la resta d'assegurats no hagin d'assumir despeses extra que no els són imputables.

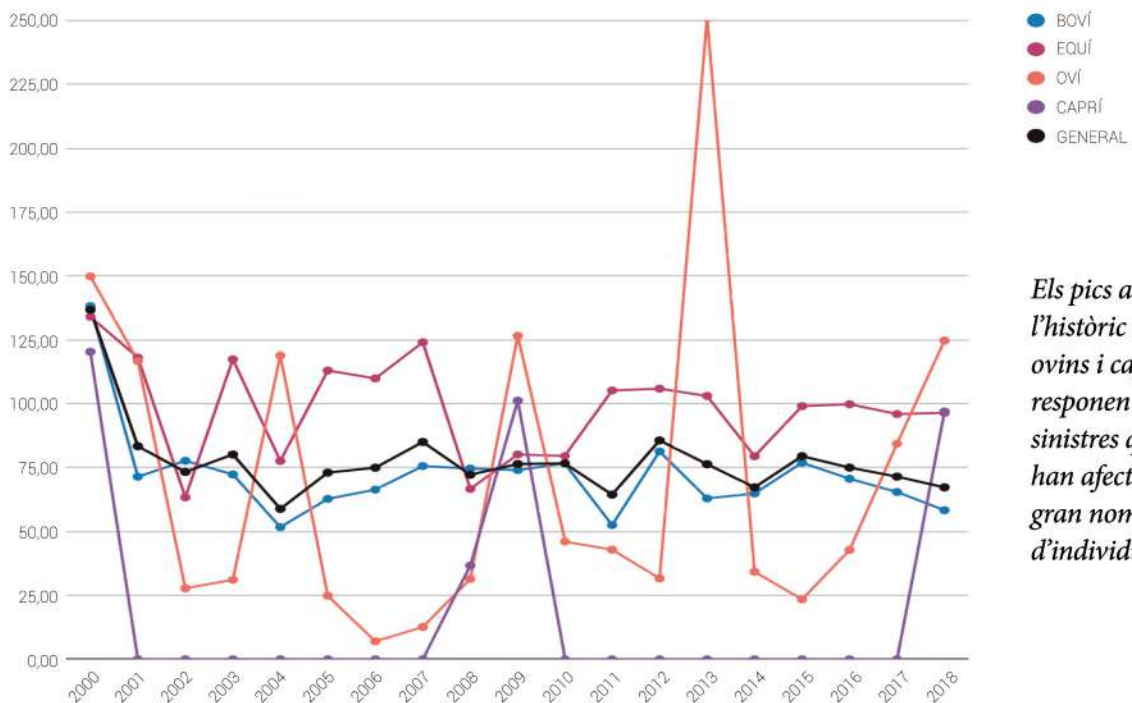
Pel que fa al control de les baixes dels animals, el Departament d'Agricultura vetllarà per la implementació d'eines que permetin mantenir el lligam entre els animals inscrits al Padral i els animals adscrits al Fons de compensació, ja que no es detecten problemes en el moment de les altes, però sí alguns incompliments a l'hora de comunicar-ne la baixa. No totes les espècies, però, són igual de susceptibles a la comissió d'aquesta irregularitat, ja que en el cas dels bovins, ovins i caprins el sanejament permet mantenir cert control, cosa que no passa en el cas dels equins.

Campanyes 2017 i 2018

El Fons de compensació del bestiar es manté sanejat, ja que les primes netes compensen les despeses per indemnitzacions i per gestió (la ràtio entre l'import total pagat pels sinistres ocorreguts i les primes recaptades després d'aplicar les bonificacions, és a dir, la sinistralitat neta, ha estat del 64,71% el 2017 i del 62,04% el 2018), i permeten una mica d'estalvi per poder fer front a una eventual incidència a gran escala. Això, si més no, és el que es dedueix del resultat global de la campanya, ja que si es fa la mateixa anàlisi per espècies, es detecta que no és exactament així en el cas concret dels ovins.

Continuant amb les dades generals, el nombre d'animals assegurats va créixer el 2017 al seu màxim històric des del 1993, amb un total de 8.324 animals, que durant

EVOLUCIÓ DE LA SINISTRALITAT NETA GENERAL I PER ESPÈCIES ENTRE ELS ANYS 2000 I 2018

Els pics a l'històric dels ovins i caprins responen a sinistres que han afectat un gran nombre d'individus.

la campanya 2018 s'han vist reduïts en 42 exemplars (una fluctuació que es considera normal). L'augment d'animals s'ha degut principalment a l'increment substancial de les cabanes ovina i caprina.

Durant aquestes dues campanyes, els animals sinistrats en el conjunt de les espècies han augmentat progressivament fins als 463, també una xifra que no s'assolia des del 1996. Tanmateix, aquesta no ha estat la tendència de les indemnitzacions, que presenten el valor més baix des de la

La ràtio general entre el nombre de sinistres produïts i el nombre d'animals assegurats ha passat del 3,70% de la campanya 2017 (un valor al voltant del qual s'havia mantingut els tres anys anteriors) al 5,59% de la corresponent al 2018. Si tornem a les dades de sinistralitat neta, es pot observar que ha baixat en el cas dels bovins (65,49% el 2017 i 58,33% el 2018), ha baixat el 2017 i ha pujat el 2018 en el dels equins (95,98% el 2017 i 96,43% el 2018), mentre que ha augmentat consi-

FOTO: JAUME RIBA

campanya 2005, amb l'excepció de l'any 2014. Si bé el nombre de sinistres ha augmentat en tots els tipus de cabana, ha estat important en els caprins i molt notable en els ovins, que han passat de 13 animals sinistrats el 2016, a 64 el 2017 i 168 el 2018. El motiu, però, rau fonamentalment en la creació de l'opció que permet donar cobertura individual als ovins i caprins mitjançant el trasllat de les seves restes al Centre de tractament de residus per fer-ne el peritatge, mentre que abans era necessari que un incident afectés un mínim de tres animals per donar-los cobertura.

derablement en el cas dels ovins (84,40% el 2017 i 124,74% el 2018) i els caprins (0% el 2017 i 97,01% el 2018).

Les causes principals dels sinistres entre els bovins i els equins són els accidents traumàtics, les morts perinatals i les pneumònies, a les quals s'afegeixen la mort no coberta i la mort de la cria de mascle per part distòcic en el primer tipus de bestiar. Pel que fa als ovins i als caprins, la mort no coberta és igualment una de les principals causes, solament superada per les pneumònies en les ovelles, que també presenten importants incidents per diarrees i meteorismes.

VIDES DE MUNTANYA

FOTO: NATÀLIA MONTANÉ

Quaranta anys de Fira!

El 2018, la Fira del bestiar d'Andorra, una festa entranyable que agrupa el sector per rememorar l'antiga fira del bestiar tradicional, ha arribat als 40 anys. Va ressorgir emulant la que va veure la llum el 1885, que va quedar a les fosques cap als anys setanta, però no ja per fomentar la compravenda de bestiar, sinó per acostar la societat a la terra i als animals que la nodreixen.

Aquest aniversari ha estat un moment excel·lent per retre homenatge als esforços ramaders i ramaderes d'ahir i d'avui a través de l'exposició fotogràfica «Vides de muntanya», una encertada iniciativa del Govern per posar en valor les tradicions i l'esforç associat a aquesta opció de vida. La fotògrafa Natàlia Montané ha fet un magnífic treball congelant instants que

transmeten amb fidelitat la personalitat de molts dels ramaders i ramaderes andorrans que hi participen, sense abandonar en cap moment una acurada estètica. Es tracta de vivències que, aturades en el temps, esbossen tota una època a Andorra i parlen de nous grans reptes.

L'exposició d'aquests imatges i la seva recopilació en un magnífic llibre, juntament amb les reflexions dels seus protagonistes, es va presentar el dia abans de la celebració de la tradicional fira concurs. L'endemà, el 27 d'octubre, gran part del sector ramader havia recuperat el moviment per celebrar el Concurs nacional de la raça bruna d'Andorra i el Concurs per a la resta de seccions. Tots els premiats van rebre un exemplar de *Vides de muntanya* acompanyant les merescudes medalles commemoratives. Un gran record per a una gran data!

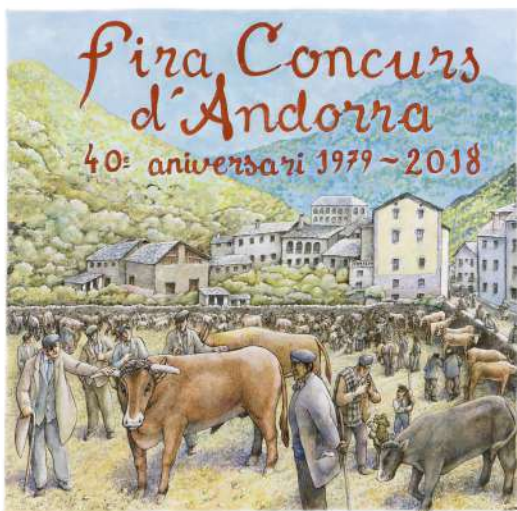
Els bous d'exhibició

El 12 d'abril va tenir lloc a la Borda Mateu d'Andorra la Vella el 7è Concurs nacional de mascles i la subhasta de vedells de la raça bruna d'Andorra, com a esdeveniment impulsor del projecte de foment de la qualitat de la carn produïda a Andorra, registrada com a Indicació Geogràfica Protegida (IGP). L'exhibició dels primers va tenir com a finalitat la competició per ser el millor animal en la categoria anolls o en la categoria de braus, ja que no es va presentar cap vedell a concurs, mentre que la dels segons va estar relacionada amb la venda dels millors mascles seleccionats entre les explotacions andorranes com a base de la millora genètica que el Departament d'Agricultura promou sobre aquesta raça.

Durant el 2017 van marxar set animals a fer una estada de sis mesos al Centre Gascó de

Selecció Genètica de Villeneuve de Paréage (Arieja) que va permetre avaluar-ne les característiques i el creixement. Amb el seu retorn, la subhasta ofereix la possibilitat d'adquirir com a semental algun dels que han estat seleccionats en el centre francès per les seves aptituds òptimes, la qual cosa comporta, finalment, la tecnificació de les explotacions agràries. Sis animals van passar les proves a què van ser sotmesos durant aquest període, de manera que van ser, finalment, els subhastats al país; una bona ràtio, la millor aconseguida fins a la data. La decisió la poden prendre partint de les explicacions tècniques que proporciona el jurat especialitzat a l'hora de qualificar els animals. Però pot no ser l'únic criteri.

Els dos esdeveniments no són totalment independents sinó que són simultanis en el temps. Hi ha la possibilitat que els vedells subhastats un any siguin exhibits l'any següent, tal com va passar amb tres anolls en l'última edició. Això permet als ramaders fer el seguiment de l'evolució d'aquests animals i tenir garanties a l'hora de fer les adquisicions.

ANDORRA LA VELLA

27 d'octubre 2018

Govern d'Andorra

Cartell promocional de la 40a Fira Concurs d'Andorra

El lent desglaç dels ajuts congelats

FOTO: SÍLVIA ROIG

Un dels bous concursants.

Una de les preocupacions de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra a principi del 2018 era que els ajuts a la ramaderia haguessin estat congelats durant un llarg període de temps (més de deu anys), un fet que va motivar diverses reunions amb la ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat. Tot el que es va poder aconseguir va ser l'augment de l'ajut diari per als diferents tipus de bestiar en un 3,1%, mesura que va ser anunciada coincidint amb la celebració de la fira concurs dels bous i la subhasta associada. L'augment es va aplicar als imports de càlcul per als ajuts al foment de pràctiques ramaderes tradicionals de muntanya, al dall dels prats i a la producció de productes de qualitat controlada.

Pel que fa a altres neguits del sector, com el relacionat amb la quota de pinso d'engreix –que es considerava que s'havia d'incrementar–, el contingent lliure de deduccions a la importació per al bestiar d'engreix boví es va poder passar de 8 a 9 kg per dia a l'engreix i per cap engreixat. El contingent dels equins, ovis i caprins, però, no es va pujar. En aquest cas, no es va considerar necessària cap reclamació perquè feia dos o tres anys que s'havia produït una modificació. ◆

CULTIUS

Durant el 2018 s'han pogut tastar els primers fruits del pla de recerca sobre els nabius que porta a terme l'Associació de Pagesos i Ramaders amb la subvenció del Govern. Uns fruits dolços, grossos i de llarga conservació que s'han fet apreciar pels primers consumidors.

L'objectiu d'aquest pla és ajudar a desenvolupar una de les possibles vies de diversificació de la producció del país, una necessitat imperiosa per a la supervivència de les explotacions.

Una normativa específica com la referida a la producció ecològica i dels règims de qualitat dels productes agraris i alimentaris persegueix ajudar a col·locar els productes obtinguts en el difícil i vel·leïtós mercat.

Un tresor a les mans

El 2018 ha proporcionat el plaer de poder tastar els primers fruits dels nabius, els que van produir, majoritàriament, les plantes seleccionades entre les cultivades en contenidors, perquè no es van podar tan exhaustivament a la poda de tardor de l'any anterior; la finalitat era afavorir-ne l'entrada en producció i començar a disposar de dades sobre la fenologia del cultiu. Aquesta incipient producció ha permès fer un petit assaig sobre l'acceptació en el mercat d'aquest producte, tal com estava previst en els objectius del pla de recerca.

Per a la prova comercial es van seleccionar únicament dos establiments entre els molts possibles per la limitada producció que es preveia, que van ser escollits sobre la base de la seva trajectòria de venda de producció local i de producció ecològica.

Per oferir els fruits als consumidors, i amb l'objectiu de diferenciar la producció nacional de la importada, es va apostar per un envàs més tradicional que l'habitual capseta de plàstic, un material que a més a més es volia obviar. Es van escollir d'entrada unes capsetes obertes de fullola, que l'experiència de venda va aconsellar canviar per unes altres de cartró ecològic tancades, amb un revestiment interior de foli bio apte per a aliments i que deixaven veure el contingut gràcies a una finestra fabricada amb àcid polilàctic (PLA), un derivat del midó vegetal 100% biodegradable i compostable. La rebuda d'aquestes baies d'excel·lent qualitat per part dels consumidors va ser molt bona i augura un bon futur a aquesta producció.

FOTOS: MARISA LUNA

Plantes de nabius a Montllibar.

Les delicades flors dels nabius.

Fruits de nabius en procés de maduració.

L'assaig de venda es va fer ininterrompudament fins al mes de setembre. Va ser a partir d'aquest mes que, contra tot pronòstic, es va detectar la presència d'un tipus de mosqueta, la *Drosophila suzukii*, que, malgrat ser una plaga d'àmplia presència en gairebé totes les zones de cultiu dels nabius, s'havia cregut que les condicions més rigoroses quant a temperatura d'Andorra podien ser-li un fre. Malauradament, i com a efecte secundari del canvi climàtic, aquesta plaga ha expandit la seva acció a zones que abans

FOTO: MARISA LUNA

El cultiu en plena producció.

li estaven vetades pel fred, de manera que, ara ja oficialment, s'hauran d'adoptar mesures per a la protecció del cultiu partint de la detecció primerenca d'aquest enemic declarat.

A diferència d'altres espècies de la seva família (anomenades genèricament *mosques del vinagre*), les larves d'aquesta petita mosca s'alimenten de la polpa de cireres, préssecs, pomes, raïm, maduixes, nabius, etc. a l'inici de la seva maduració i no pas de la fruita massa madura. La seva presència es detecta perquè, tot i que els fruits tinguin un bon aspecte, s'aixafen al moment de tocar-los (els més afectats poden arribar a desprendre una forta olor de fermentat en trencar-se).

L'acció va ser immediata a la parcel·la afectada. Després de la recollida de tots els fruits –fos quin fos el seu estat de maduresa– i de la seva destrucció higiènica, es va aplicar un tractament ecològic per erradicar la plaga i es van col·locar trampes atraients per controlar-ne la possible nova aparició. El fet de trobar-se en el darrer moment de la collita va minimitzar les pèrdues, però la col·locació de trampes amb substàncies atraients per detectar la plaga serà en el futur una mesura que s'haurà d'aplicar preventivament en les parcel·les en producció.

Com l'any anterior, la visita dels especialistes del Servicio Regional de Investigación y Desarrollo Agroalimentario d'Astúries, SERIDA, va servir per guiar la poda de tardor, que va tenir lloc el 21

d'octubre. Es va fer una poda suau sobre les varietats seleccionades com a mostra pel seu bon desenvolupament (les escollides la temporada anterior més algunes de noves, fins a un màxim de deu peus per varietat i parcel·la), amb la finalitat de promoure la producció durant la temporada següent i recollir més dades fenològiques, mentre que se'n va fer una de més dràstica sobre la resta. La recollida de les xarxes, que van estalviar algun ensurt per la retenció de la pedra caiguda durant l'estiu, i el tancament del reg van donar per finalitzada la campanya.

Les pràctiques agràries que mantenen el medi natural, incentivades

Durant el mes d'abril de 2018 va entrar en vigor el Reglament d'ajut al foment de pràctiques agràries específiques per al manteniment del medi natural. Aquesta nova norma –que desenvolupa l'article 19 de la Llei d'agricultura i ramaderia, del 22 de juny del 2000– estableix els criteris de concessió i els imports atorgats en relació amb dos nous ajuts adreçats als titulars de les explotacions agràries:

- ▶ Un ajut per recuperar o millorar, per a l'ús agrari, prats o feixes que es trobin a l'erm i en via d'emboscament.
- ▶ Un ajut per incentivar les pràctiques agràries que afavoreixen la conservació de les comunitats vegetals de determinats tipus d'hàbitats.

El text preliminar el va presentar el Departament d'Agricultura a l'Associació amb la finalitat de recollir-ne el parer, tal com s'acostuma a fer amb les normatives que afecten el sector. De la seva revisió en van sorgir algunes propostes de modificació que, després de ser convenientment defensades, van comportar determinades millores en alguns punts i l'augment dels ajuts plantejats.

Perquè una parcel·la o una feixa opti a l'ajut per a la seva recuperació o millora ha d'estar degudament identificada en el Registre d'Explotacions Agràries, on ha de constar a l'erm durant l'any anterior o bé no ha d'haver estat declarada, i fer la demanda abans de l'inici dels treballs. Una vegada recuperats o millorats, aquests espais hauran de presentar les espècies habitualment incloses en els grups d'espècies farratgeres, si es destina a dall o peixeder, o les espècies de conreu adaptades a les condicions agrícoles de la zona, si es destina a un ús diferent. Igualment hauran de mostrar un cert nivell de cobertura, i es recomana la sembra si escau: la coberta herbàcia aconseguida ha de representar com a mínim el 50% de la superfície recuperada o millorada a la fi del primer període vegetatiu i com a mínim el 70% a la fi del segon període vegetatiu en el cas de la sembra amb espècies farratgeres. La parcel·la o feixa que opti a l'ajut s'haurà de mantenir en estat productiu durant un mínim de tres anys a comptar de la data de finalització dels treballs de recuperació o millora. L'import concret de l'ajut dependrà de la superfície de pastura o conreu sobre la qual s'actua, i es calcularà en funció del tipus d'actuació (recuperació o millora) i del grau de dificultat del terreny (mecanitzable o semimecanitzable), de manera que varia d'un mínim de 0,24 €/m² a un màxim d'1,26 €/m².

En el cas de les parcel·les que optin a l'ajut per al manteniment de la biodiversitat vegetal, també és obligat que estiguin degudament identificades en el Registre d'Explotacions Agràries, però, a més a més, han d'estar classificades –com a mínim en el 40% de la seva superfície– com a Hàbitat d'interès comunitari per la Comunitat Europea –tal com recull la Directiva 97/62/CE– del tipus 48 (*Arrhenatherion*) o

49 (*Trisetum-Polygonion bistortae*), o per la suma dels dos tipus, segons el *Mapa d'hàbitats d'Andorra*. Hauran d'haver estat inscrites prèviament com a parcel·les productives en modalitat de dall o de peixeder durant almenys cinc anys consecutius i complir una sèrie de prescripcions tècniques com, per exemple, que les aportacions de fertilitzants inorgànics quedin

FOTO: MARISA LUNA

Vaques pasturant en una parcel·la de la vall d'Incles.

limitades a una aplicació cada tres anys, període durant el qual es podran utilitzar fertilitzants orgànics provinents de l'estesa de fems de la mateixa explotació o d'explotacions ubicades a Andorra. En aquest supòsit, els ajuts són de 0,20 i 0,12 €/m² segons que es tracti de dall o peixeder, respectivament.

Es considera que és un text molt necessari per incentivar la bona gestió dels terrenys; tanmateix, i malgrat l'augment aconseguït en els ajuts, semblen encara una mica escassos en els casos de recuperació de parcel·les a l'erm on sigui necessari fer tasques importants de desbrossada i treta de soques que, a més de requerir maquinària especialitzada o moltes hores de feina, poden necessitar permisos d'actuació dels quals també se'n deriven costos. En qualsevol cas, és un primer pas per valorar l'esforç associat al manteniment del tan preuat paisatge andorrà.

La producció ecològica ja és reconeguda a Andorra

Una mica més tard, a l'agost, va entrar en vigor un altre text normatiu: la Llei 18/2018, del 26 de juliol, de la producció ecològica i dels règims de qualitat dels productes agraris i alimentaris. La seva finalitat és establir una estratègia de posicionament i de dinamització del sector alimentari en els mercats internacionals, amb una atenció especial al de la Unió Europea, sobre la base de la qualitat de la producció.

La llei defineix la producció ecològica i n'indica els objectius, l'àmbit d'aplicació i els principis en què es fonamenta. També defineix els règims de qualitat existents a Andorra així com les denominacions d'origen protegides, les indicacions geogràfiques protegides i les especialitats tradicionals garantides, entre d'altres.

Igual que l'anterior, havia estat objecte d'una anàlisi prèvia i d'una sèrie de demandes de modificació per part de l'Associació, que no van rebre l'acceptació esperada i van motivar unes reunions, a demanda de diferents grups parlamentaris, per valorar possibles esmenes.

Un dels punts que més preocupava l'APRA feia referència als termes descriptius, ja que no veia gaire diferència entre «Producte d'Andorra» i «Producte elaborat a Andorra», i considerava que aquests segells podrien crear certa confusió en el consumidor per la dificultat de percebre i valorar la subtil diferència d'etiquetatge. Els termes es descriuen a la llei de la manera següent:

- ▶ Producte d'Andorra. Distinció que poden utilitzar els productes d'origen agrícola o ramader, criats o conreats a Andorra i destinats al consum humà, i qualsevol producte alimentari els ingredients essencials del qual, i que en defineixen les característiques específiques, siguin obtinguts en el territori del Prin-

cipat d'Andorra, sempre que els processos d'elaboració es desenvolupin íntegrament en territori andorrà.

- ▶ Producte elaborat a Andorra. Distinció que poden utilitzar els productes alimentaris obtinguts mitjançant processos d'elaboració que suposin un grau de transformació suficient i que es desenvolupin íntegrament en el territori del Principat d'Andorra utilitzant matèries primeres que procedixin majoritàriament de fora del territori andorrà.

És per aquest motiu que es considerava convenient valoritzar molt més el primer ja a la llei, per no donar avantatge al productor importador davant l'agricultor nacional, que s'ha d'enfrontar a uns sobre costos importants simplement per produir en un territori d'alta muntanya. Aquesta confusió, però, es podria produir igualment entre dos productes molt similars d'un mateix productor que estiguessin distingits cadascun per un dels segells.

L'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra no va aconseguir que es precisessin els termes d'una altra manera a la llei, essent la voluntat de l'Administració aprofundir en els reglaments relacionats, però sí que s'especificà que en el desenvolupament reglamentari dels règims de qualitat dels productes agraris i alimentaris

Vistes de les bordes de la Peguera (Sant Julià de Lòria).

es vetllaria per establir «les normes gràfiques i d'ús dels termes descriptius amb l'objectiu de permetre una diferenciació inequívoca per als consumidors i posar en valor els productes de l'agricultura i la ramaderia d'Andorra».

Un altre punt de discrepància va ser el relatiu a les «Agrupacions de productors», definides com a «qualsevol associació o comissió que l'integri, legalment constituïdes i que estiguin formades principalment per productors i transformadors que treballin amb un mateix producte». En aquest punt sorgien certs dubtes sobre si l'APRA podia ser considerada com a tal en tant que treballa amb diversos productes i no pas amb un mateix producte. Aquest aclariment no es va recollir. El temps dirà si la llei, tal com s'ha orientat, facilita que aquesta responsabilitat sigui exercida per l'Associació que representa els pagesos i ramaders andorrans o no.

Buscant models per a Andorra

Durant el 2018, el Departament d'Agricultura va animar l'Associació a participar en una delegació conjunta que va visitar Suïssa del 26 al 28 de setembre. L'acció s'emmarcava en els treballs que el departament porta a terme per conèixer

algunes experiències agrícoles i ramaderes d'èxit en zones de muntanya.

La visita sobre el terreny es va concentrar als cantons suïssos del Jura i de Berna, situats a la part nord-occidental del país. Les zones visitades es van localitzar als peus de les muntanyes del Jura, amb altituds variables entre els 423 i els 820 m, de manera que es tractava de zones bastant obertes que s'allunyaven de les limitacions de l'alta muntanya andorrana.

FOTO: MARISA LUNA

La visita a la Fondation Rurale Interjurassienne, a Courtemelon, va contextualitzar la situació agrària al Jura, on els cultius farratgers tenen un gran protagonisme, ja que la ramaderia bovina lletera domina el paisatge i els cereals inunden la plana, situada al nord. En 25 anys, l'agricultura del Jura ha canviat considerablement i una explotació de cada quatre ha hagut de tancar les portes en benefici de la resta, que tenen una superfície mitjana d'explotació d'unes 40 hectàrees tenint en compte les pastures comunals. La producció integrada i les pràctiques tradicionals són el model seguit per una agricultura generalment extensiva i compromesa amb la qualitat i els reptes mediambientals.

Les visites posteriors al Musée suisse des fruits et de la distillation (Porrentruy), la Fromagerie Spielhofer (Saint-Imier) i la Métairie du Bois-Raiguel (Courtelary) van mostrar diversos models productius que han permès l'estabilitat i el creixement de les explotacions. Finalment, una reunió a l'Oficina Federal de l'Agricultura Suïssa, a Berna, va acabar d'il·lustrar la realitat suïssa amb la presentació de les polítiques agràries que es porten a terme al país, que, curiosament, imposa quotes d'importació amb aranzels més alts als productes importats mentre hi ha producció nacional, i encoratja la producció ecològica –que arriba a l'11%– mitjançant les polítiques agràries i els ajuts.

La visita va evidenciar que en zones de muntanya, on hi ha una clara falta de competitivitat

FOTO: MARISA LUNA

Botiga del Museu suís dels fruits i la destil·lació.

La delegació seguint les explicacions del responsable del Museu suís dels fruits i la destil·lació.

FOTO: XAVIER COMA

Cava per a la maduració dels formatges de la masoveria Bois-Raiguel.

respecte a altres indrets, sovint és necessari corregir el mercat mitjançant polítiques més o menys proteccionistes. I també que alguns dels projectes d'èxit van comptar a l'inici amb un gran finançament governamental, com és el cas de l'atractiu museu dels fruits i la destil·lació, i que les exigències legislatives s'allunyen de preceptes molt tancats per adaptar-se a la realitat de les explotacions i, per tant, per facilitar el desenvolupament de projectes com la masoveria Bois-Raiguel, que combina l'explotació agrícola i ramadera amb el turisme rural i la restauració d'una forma especialment curiosa. Res de nou. La voluntat de diversificar i la creativitat són fonamentals per a les explotacions agràries del futur, però han d'anar acompanyades de polítiques governamentals i dels ineludibles ajuts en unes zones tan limitades i adverses com són les de l'alta muntanya.

Els prats florits es continuen posant en valor al país

El 14 de juny de 2018 va tenir lloc el 5è Concurs nacional de prats florits, un certamen concebut per posar en valor i premiar les parcel·les de dall i de pastura que mostren més equilibri agroecològic, és a dir, una bona relació entre la gestió agrària i l'entorn.

Aquesta iniciativa vol promocionar les millors pràctiques agràries entre els pagesos i els ramaders, atès que aquests professionals tenen la capacitat d'interactuar positivament amb el medi ambient mentre fan la seva feina. Perquè l'objectiu de producció de dall o de pastura per al bestiar es pot aconseguir tot mantenint, i fins i tot potenciant, la diversitat vegetal –de la qual es treu un benefici pel que fa a la qualitat de l'aliment obtingut– i la diversitat animal. A més, els pagesos i els ramaders són dipositaris del patrimoni rural, el manteniment del qual enriqueix el nostre paisatge i la nostra cultura.

La visita del jurat tècnic a les parcel·les participants per avaluar-ne el valor productiu (productivitat, maneig, etc.) i el valor ecològic (diversitat d'espècies, abundància, situació, etc.), va concloure en la classificació següent:

PRIMER PREMI

*La Uina de Casa Saboyano (Ordino)
Explotat per Andreu Gaspà Picart*

FOTO: JULIO RIVAS

SEGON PREMI

*La Cabana de Casa Fonta
(Cortals de Sispony - La Massana)
Explotat per Xavier Coma Gasia*

FOTO: JULIO RIVAS

TERCER PREMI

*Prat de la Borda d'Incles de Casa Bortoló
(Vall d'Incles - Canillo)
Explotat per Josep Casal Badia*

FOTO: JULIO RIVAS

La parcel·la guanyadora, la Uina, situada a una altitud de 1.450 m, va presentar un prat molt homogeni de molt alta productivitat, que és explotat com a dall i com a peixeder a la tardor. La perfecta implantació i la diversitat floral detectada, amb una important densitat de gramínies que mantenen un bon equilibri amb les lleguminoses i s'enriqueixen amb algunes aromàtiques com la farigola i l'orenga –que aporten minerals, compostos aromàtics i tanins, i que donen valor mel·lífer a la parcel·la–, donen com a resultat un aliment de valor farratger notable que contribueix a l'equilibri sanitari del bestiar. En la seva valoració es va tenir en compte, a més a més, l'oferiment d'unes condicions de vida adequades per

al ramat, amb l'existència de zones d'arbrat on pot trobar ombra i un punt d'aigua al seu abast, així com l'esforç que s'ha fet per mantenir-la i gestionar-la d'una manera respectuosa amb el medi ambient, tot i el seu difícil accés.

És un bon exemple d'un prat de dall que podria optar –tal com s'ha vist en l'apartat precedent, «Les pràctiques agràries que mantenen el medi natural, incentivades»– a l'ajut per al manteniment de la biodiversitat vegetal, en ser de l'Aliança de l'Arrhenatherion i, per tant, considerat un Hàbitat d'interès comunitari. A banda d'actuar com a corredor ecològic de gran interès en el context forestal en què s'emmarca i d'afavorir la biodiversitat amb presència de parets de pedra seca que faciliten la presència d'invertebrats, presenta espècies vegetals d'alt interès de conservació que veurien compromesa la seva existència si el prat desaparegués (cas d'*Erodium foetidum* subsp. *glandulosum*, inscrita a la categoria de Vulnerable segons la Llista vermella de la flora d'Andorra). Un exemple més del gran valor que aporta una bona gestió agrària.

El reconeixement a l'esforç per mantenir una bona gestió agronòmica tot potenciant la diversitat dels prats amb espècies locals i la plena integració en els ecosistemes naturals va tenir lloc el 19 de desembre a Ordino en presència dels directors dels parcs naturals veïns de l'Alt Pirineu i l'Arieja.

Uns dies abans, el 12 de novembre, havia tingut lloc el Concurs pirinenc transfronterer de prats florits entre el guanyador andorrà i els seus homòlegs del Parc naturel régional des Pyrénées Ariégeoises, la Comission Syndicale de la Vallée de Baigorri, el Parc natural de l'Alt Pirineu i la Chambre d'Agriculture des Pyrénées-Atlantiques. El veredict final va ser difícil, per la gran qualitat dels espais presentats. Mathias Chevillon, amb la Ferme d'Esbintz, del parc natural de l'Arieja, es va endur la primera plaça, mentre que la Uina va quedar en la quarta posició, un veritable lloc d'honor si es té en compte que és el resultat de la competició entre les millors parcel·les de destacats territoris de tres estats. ♦

ACORD AMB PYRÉNÉES INDUSTRIALS

Els membres de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra es poden beneficiar ara de descomptes especials per la compra d'un vehicle de feina a Pyrénées Industrials.

Pyrénées Industrials, concessionari Mercedes-Benz, ha tancat un acord de col·laboració amb l'APRA que permet que tots els seus associats puguin beneficiar-se de descomptes exclusius durant tot l'any 2019.

Gràcies a aquesta col·laboració, poden tenir un 17% de descompte en la compra dels models Citan, Vito, Classe V, Sprinter i Classe X de la gamma Mercedes-Benz.

Per a més informació, es pot enviar un correu electrònic a vendes.pyreneesindustrials@pyrenees.ad o trucar al (+376) 880 800.

Consum mixt 7,3-9,0 (l/100 km) i emissions de CO₂ 192-236 (g/km).

No t'emportis la feina a casa. O Sí?

Classe X. El primer d' una nova espècie.

Mercedes-Benz

PYRÈNÈES
ANDORRA
PYRÈNÈES INDUSTRIALS

Concessionari Oficial Mercedes-Benz
Ctra. General 1. Arenal Bordes del Cosp, s/n. AD600.
Sant Julià de Lòria. PRINCIPAT D'ANDORRA.
Tel.: 00376880800. www.pyreneesindustrials.mercedes-benz.es

APICULTURA

La preocupació del sector apícola per la davallada de les colònies al país continua creixent. Tanmateix, s'han fet els primers passos per estudiar i afrontar el problema de manera coordinada i promoure les accions necessàries per donar suport a l'apicultura al nostre territori. Per descomptat, es faran tots els esforços per preservar un producte tan preuat i beneficiós com la mel i per protegir una espècie tan important com l'abella mel·lífera.

Mobilització per protegir les abelles

El Principat d'Andorra ha estat, fins fa poc, una illa que ha pogut preservar, en principi, els seus eixams d'abelles del problema general que angoixa el sector a escala mundial en relació amb el seu alarmant descens. Tanmateix, des de principis del 2016 es detecta que les abelles tenen problemes per sobreviure a l'època hivernal, malgrat disposar de reserves suficients i estar sotmeses a les condicions climàtiques habituals d'aquest període. Aquest fet ha obligat a encetar accions per intentar esbrinar les possibles causes d'aquesta mortaldat fora del normal.

Les abelles es consideren bioindicadors i, com a tals, són una de les primeres espècies a patir les conseqüències dels possibles desequilibris en el medi ambient, ja siguin fruit de causes naturals o bé tinguin un origen artificial, com seria el cas de la presència de contaminants derivats de l'activitat humana. Per aquest motiu es comptabilitzen entre les espècies de pol·linitzadors que es troben en una situació crítica i, en conseqüència, són mereixedores d'actuacions especials per frenar-ne l'actual davallada, segons la recomanació dels organismes internacionals.

No se sap per què, moltes abelles que surten de les arnes no hi tornen, de tal manera que

la colònia queda amb un nombre d'individus insuficient per poder sobreviure, un fenomen que s'ha anomenat síndrome del desabellament o trastorn del col·lapse de colònies (CCD, Colony Collapse Disorder). Aquest descens està provocat, segurament, per un cúmul de causes: ús de plaguicides, grans monocultius o agricultura intensiva, arribada d'espècies invasores, malalties, ús de medicaments apícoles, baixa qualitat de l'aliment, canvi climàtic, ones electromagnètiques, etc. Entre aquests factors destaca particularment l'ús de certs plaguicides de l'agricultura con-

convencional, que també s'apliquen en el tractament d'espais enjardinats i terrasses, entre d'altres. Aquests productes són sintetitzats contínuament sense que hagin estat prou estudiats –fins i tot, molts indiquen clarament a les seves fitxes tècniques que són perillosos per a les abelles, i no es tracta de casos aïllats, atès que actualment estan autoritzats 319 insecticides amb aquesta particularitat–. Molts d'ells provoquen efectes neurotòxics que van des de la mort immediata fins a la desorientació, i són

precisament aquestes dosis subletals les que fan difícil la detecció dels insecticides perjudicials, ja que l'aparició dels seus efectes pot dilatar-se en el temps i passar desapercebuda fins a semblar totalment desvinculada de l'agent causant. Quan finalment es demostra que un producte és pernicios i s'aconsegueix retirar-lo, en surt un altre ràpidament que d'entrada sembla inofensiu fins que es pot tornar a demostrar la seva nocivitat.

És clar que l'agricultura i l'apicultura han de treballar plegades. Els agricultors han de vigilar els tipus de productes sanitaris que utilitzen sobre cultius susceptibles de ser visitats per les abelles, i els apicultors han de vetllar per augmentar les poblacions dels tan necessaris pol·linitzadors, dels quals es beneficia, al seu torn, l'agricultura. Però aquest no és l'únic camp de batalla...

Els plaguicides també es fan servir en altres àmbits com el control de plagues que afecten la salut de les persones o d'altres que afecten la salut dels boscos, com és el cas de la lluita contra la processionària, que en determinades circumstàncies també pot afectar les persones i les seves mascotes. En aquest cas, malgrat que els plaguicides estiguin orientats a combatre aquesta espècie, també poden tenir conseqüències per a molts altres insectes, i fins i tot els tractaments considerats ecològics –com alguns bioinsecticides– tenen acció sobre un gran ventall d'espècies i són objecte d'estudis contradictoris pel que fa a la seva afectació sobre les abelles.

Al nostre país, els tractaments contra la processionària els gestionen els comuns; tanmateix, es tracta d'actuacions que tenen una repercussió global i per tant es considera que han de ser avaluats també des d'una perspectiva més àmplia. És per això que l'Associació ha proposat al Govern la constitució d'una taula de treball específica que promogui estratègies coordinades davant els reptes que puguin afectar d'una manera o una altra l'apicultura i que pugui fer el seguiment de les actuacions que es porten a terme, tot garantint la millora efectiva de la comunicació entre els diferents actors.

El Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat i el Ministeri de Salut han respost positivament a aquesta demanda i han acceptat la creació d'aquest grup de treball. Entre les seves funcions n'hi haurà d'orientades a debatre, analitzar i proposar accions que permetin millorar les condicions de supervivència de les abelles en territori andorrà i també a promoure l'activitat apícola i l'obtenció de productes derivats de l'arna, cosa que incrementarà el valor afegit del territori. Sens dubte, és un bon començament!

FOTO: JULIO RIVAS

El curs d'apicultura celebra el seu desè aniversari

L'Associació de Pagesos i Ramaders ha celebrat durant el 2018 el desè aniversari dels cursos destinats a la comprensió del món de les abelles i la gestió apícola, una formació que, concebuda com a bàsica en un primer moment, ha estat enriquida per constituir, finalment, un curs que proporciona una visió àmplia de tots els aspectes necessaris per poder afrontar el maneig de les abelles i obtenir-ne productes de qualitat.

Durant tot aquest temps, el curs ha tingut una molt bona acollida entre el públic i ha atret apicultors, aficionats al món apícola i amants de la natura, amb el resultat satisfactori d' haver format 215 persones en aquest àmbit.

El curs que es va fer el 2018 va comptar novament amb la col·laboració del CENMA i, per

primera vegada, amb la participació del veterinari especialitzat en abelles Esteve Miràngels i Feixes, que es va encarregar de transferir els seus coneixements sobre la biologia i l'organització social de l'abella de la mel i la higiene, la profilaxi i la patologia apícola. La seva participació va fer variar una mica el calendari, ja que es van concentrar totes les sessions en una sola setmana, de manera que es va fer una primera jornada d'un matí complet el dissabte 21 d'abril a la qual van seguir cinc sessions més, a última hora de la tarda, entre el dilluns 23 i el divendres 27 d'abril.

La voluntat de la Comissió d'Apicultura de l'Associació és, adaptant-se a la demanda actual, intentar fer el curs amb caràcter bienal, de manera que no hi hauria formació durant el 2019 i la següent seria ja al 2020. De totes maneres, l'APRA continuarà recollint l'interès de les persones atretes per aquest curs i registrarà les seves dades per poder anunciar-los el nou arribat el moment. Si us trobeu entre aquests interessats, no dubteu a posar-vos en contacte amb l'Associació.

On són els apicultors?

Les trobades apícoles van ser ideades per l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra per brindar l'oportunitat al sector de compartir una jornada especial al voltant dels temes que el preocupen, temes que li poden interessar i encara d'altres que el poden sorprendre. Per a la trobada del 2018, que va tenir lloc el dissabte 1 de desembre al Centre de Cultura de la Valireta d'Encamp, es va optar per sorprendre amb les presentacions de dos importants museus espanyols: l'Ecomuseo Municipal de las Apiculturas del Mundo (EMAM), juntament amb l'Aula Apícola Municipal de Azuqueca de Henares, i el Museu Valencià de la Mel.

Els seus dos responsables, Agustín Arias Martínez i Carles Galletero, respectivament, van delectar l'auditori amb les xerrades «La abeja y el hombre, de antaño a hogaño. Las mil caras de una historia compartida» i «Museo Valenciano de la Miel. Sólo te picará la curiosidad», dues exposicions molt interessants que, a banda de mostrar la qualitat i riquesa dels seus centres, van donar pistes sobre com orientar, plantejar i executar un centre d'interpretació de l'apicultura. Un espai d'aquestes característiques es consideraria molt adequat a Andorra per posar en valor la tasca dels apicultors i els productes derivats de les abelles i alhora reconèixer la seva important funció com a pol·linitzadors tant per a l'agricultura en particular –i, per tant, per a la nostra alimentació– com per a la biodiversitat en general.

La jornada va rebre el suport del Comú d'Encamp i la presència de la seva cònsol menor, l'Hble. Sra. Esther París, que va obrir l'acte i va compartir gran part de la jornada amb els presents.

Malauradament, l'assistència va ser molt escassa. Correspon a l'Associació reflexionar sobre per què un esdeveniment tan interes-

DISSABTE 1 DE DESEMBRE 2018
Centre de Cultura de la Valireta
C/ de la Valireta núm. 2
Encamp

ASSISTENTS
Apicultors, aficionats i món apícola i públic en general

INSCRIPCIÓ
Gratuita. Places limitades

INFORMACIÓ
Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra (APRA)
C/ Dr. Vilarova núm. 9
E-17003 Trac de D
Tel. 809 448
pagesos@andorra.ad
www.apra.ad

L'apicultura és alhora una tècnica i un art que permet aprofitar els diferents i valuosos productes que generen les abelles. El seu objectiu és mantenir i fer proliferar les colònies resultant ser, a més, clau en la conservació de l'agricultura i la biodiversitat en general per l'important paper que aquests himenòpters desenvolupen en la pol·linització de les plantes. La confluència dels interessos productius amb els interessos ecològics i científics a l'activitat apícola fa l'ari mereixedora d'una atenció molt especial.

La Trobada d'apicultors al Principat d'Andorra té com a finalitat compartir experiències, coneixements i inquietuds entre professionals, aficionats, tècnics i científics del món de les abelles des d'un vessant actual i pràctic. La millora de la explotació apícola i el tractament dels nostres als quals s'entendria, juntament amb la valorització de la funció ecològica de l'activitat, són temes abordats durant les diferents edicions.

En aquesta setena trobada coneixerem una mica millor la història compartida entre les abelles i els homes, i ens apropiarem a les experiències d'alguns dels museus apícoles més importants. Per acabar amb un bon sabor de boca, conclourem amb el 3r Concurs de mels d'Andorra, un esdeveniment que posa en valor el gran producte que, de la mà dels apicultors, ens ofereix el nostre territori.

PROGRAMA

10:00 H
Obertura de la jornada
Sr. Xavier Coma Costa
President de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra

10:05 H
Presentació de l'acte
Consol d'Encamp

10:30 H
"La abeja y el hombre, de antaño a hogaño, las mil caras de una historia compartida"
Sr. Agustín Arias Martínez
Coordinador de l'Aula Apícola Municipal de Azuqueca de Henares, director de l'EMAM i president de la Red de Museos Apícolas

10:55 H
Dinamització

11:00 H
"Museo Valenciano de la Miel: sólo te picará la curiosidad"
Carles Galletero
Director del Museo Valenciano de la Miel

12:00 H
3r Concurs de mels d'Andorra

13:05 H
Lliurament de premis i clausura de la jornada
Sr. Xavier Coma Costa
President de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra

ASSOCIACIÓ DE PAGESOS I RAMADERS D'ANDORRA

Fullet dissenyat per a la difusió de la 6a Trobada d'apicultors al Principat d'Andorra.

sant no ha pogut captar l'atenció dels apicultors i del públic en general, i valorar si les decisions preses respecte al mitjà de comunicació utilitzat, la data escollida, els temes tractats, etc., van ser prou encertats. En qualsevol cas, l'entitat està oberta a rebre qualsevol suggeriment per consolidar una activitat que considera important per reivindicar l'existència i promoure la continuïtat d'aquest sector.

FOTOS: JULIO RIVAS

Obertura de l'acte a càrrec de la cònsol menor d'Encamp i el president de l'APRA.

Exposició de Carles Galletero, del Museu Valencià de la Mel.

Un concurs de mels d'alt nivell

La 6a Trobada d'apicultors va completar-se amb el 3r Concurs de mels d'Andorra. Les mels participants havien estat sotmeses a una anàlisi laboratorial per determinar-ne les característiques, i en general es va concloure que la qualitat d'aquestes mels d'alta muntanya era molt elevada, amb una presència important de mels monoflorals de neret o abarset.

El jurat va estar conformat, tal com demanen les bases que regeixen el concurs, per professionals de diferents disciplines que van posar les seves òptiques tècniques al servei del concurs tot seguint la metodologia de valoració transmesa per l'especialista en anàlisi d'Apícola Tarragonina. Els membres del jurat van ser:

- ▶ Miquel Gil i Espuny, tècnic del laboratori d'anàlisi fisicoquímica i pol·línica de mels d'Apícola Tarragonina.
- ▶ Alba Reguant Closa, dietista i presidenta del Col·legi de Dietistes i Nutricionistes d'Andorra.

- ▶ Carles Flinch Font, xef del restaurant Can Manel.
- ▶ Xavier Coma Gasia, president de l'APRA i apicultor.

La gran qualitat de totes les mels valorades va dificultar la presa d'una decisió, que va arribar després d'avaluar els aspectes visual, olfactiv, tàctil i gustatiu de cadascuna de les mostres i completar les impressions percebudes amb els resultats obtinguts al laboratori.

Els guardonats del 3r Concurs de mels d'Andorra van ser, finalment, els següents:

1r PREMI
ÀLEX SERGEAT
La Massana

2n PREMI
ANTONI PEREIRA SANTA
Casa Areny, Encamp

3r PREMI
ANTONI PEREIRA SANT
Casa Xinxonaire, Encamp

Es transmet l'enhorabona a tots, i s'engresca la resta d'apicultors a presentar una mostra de les seves collites a la propera edició. S'ha de continuar demostrant que la mel andorrana és, simplement, excel·lent. ♦

FOTO: JULIO RIVAS

Premiats del 3r Concurs de mels d'Andorra.

LOT CORNICULAT
Lotus corniculatus L.

DESCRIPCIÓ

Aquesta lleguminosa perenne, de la família de les fabàcies, té un port reptant i una base llenyosa. Les seves dimensions són molt variables, malgrat que acostuma a assolir els 20 cm d'alçada. Es ramifica axil·larment a partir de la corona, de la qual també sorgeix una arrel pivotant que penetra profundament a la terra. Les fulles són alternes, sèssils, amb cinc folíols de forma ovoïdal i disposició pinnada (a un i altre costat del pecíol i disposades en angle recte respecte a l'eix) particular: un de terminal, dos d'oposats al costat del primer i dos més a la base del raquis, com si fossin unes estípules molt desenvolupades. Els nervis són poc visibles.

Les flors són grogues, amb una coloració a vegades vermellosa, i de simetria zigomorfa (bilateral). S'agrupen en glomèruls umbel·liforment de poques flors a l'extrem d'un peduncle més gran que el de la fulla sobre el qual neix a l'axil·la. Les flors tenen cinc pètals: un d'alçat (anomenat estandard), dos de laterals (ales) i dos d'inferiors units (quilla).

El fruit és un llegum recte i cilíndric, de menys de 4 mm de gruix i fins a 4 cm de llargada. A la seva maduresa, moment en què presenta un alt grau de dehiscència, i amb baixa humitat ambiental es pot retorçar en forma d'espiral. Conté de deu a trenta llavors.

HÀBITAT

Viu als prats de dall i pastura i a les praderes, i també a les vores dels camins. S'adapta a condicions ambientals molt diverses, tolera el fred i la calor i, amb moderació, la sequera estival, malgrat que es desenvolupa millor en climes freds i humits. Persisteix bé en condicions de baixa fertilitat, però no suporta l'embassament i els terres sorrencs.

PERÍODE DE FLORACIÓ

De juny a agost.

INTERÈS APÍCOLA

Especialment nectarífera, és molt buscada per les abelles. La mel derivada és de color clar amb una lleugera aroma floral poc persistent. Té un gust dolç amb una cristallització de tipus mitjà en cristalls mitjans-gruixuts.

ETNOBOTÀNICA

Les flors contenen diversos compostos com flavonoides i tanins, substàncies que els confereixen propietats sedants i antiespasmòdiques. En la literatura se n'ha descrit l'ús intern com a calmant i remei per a l'insomni i les afeccions estomacals, i l'ús tòpic com a antiinflamatori. També s'aprofita per alimentar el bestiar.

TRÈVOL DE PRAT
Trifolium pratense

DESCRIPCIÓ

El trèvol de prat és una planta lleguminosa perenne de la família de les fabàcies. De port herbaci, té una alçada d'entre 10 i 60 cm, amb tiges erectes i ascendents. Té una arrel pivotant i un gran nombre d'arrels adventícies. Les fulles són peciolades, toves i trifoliades, amb folíols ovalats de color verd intens i una franja blanquinosa a la part central, tenen dues estípules (estructures laminars situades a cada costat de la base) i es disposen de forma alterna.

Les flors estan agrupades en inflorescències globoses sèssils (que no tenen peduncle) de 2 a 3 cm de diàmetre, que es formen a l'apex de la tija envoltades per les estípules de les fulles superiors. Són molt petites, tubulars, amb cinc pètals soldats de color rosa o porpra i un calze també format per cinc sèpals pilosos soldats.

El fruit, inclòs en el calze, és una beina de forma ovoide, indehiscent, de 3 mm de longitud, amb una sola llavor.

HÀBITAT

Prats de dall i pastura, cultius abandonats i vores de camins. Acostuma a trobar-se en sòls frescos, argilosos i profunds, tant de caràcter àcid com bàsic, i cotes fins als 2.600 m. No es troba normalment en sòls molt fertilitzats.

PERÍODE DE FLORACIÓ

De finals de maig a juny.

INTERÈS APÍCOLA

Les abelles se senten molt atretes quasi exclusivament pel pol·len de les flors. No és comú trobar-les libant el nèctar per la desigualtat entre la llargada de les flors i la seva llengua o glosa. La mel té una aroma floral molt lleugera i poc persistent, amb un sabor dolç intens.

ETNOBOTÀNICA

Rica en minerals com potassi, magnesi, crom, calci i vitamines, tradicionalment ha estat utilitzada com un eficient anticatarral, en el tractament de la psoriasis i en la millora de la circulació sanguínia. Entre els principis actius de les seves flors hi ha les isoflavones, unes hormones vegetals que actuen com els estrògens – presents també en la soja –, que s'estan estudiant per la seva possible relació amb la prevenció de l'osteoporosi, la reducció de malalties cardíques i la lluita contra el càncer. D'altra banda, és una planta aprofitada per a l'alimentació del bestiar.

ASSOCIACIÓ DE PAGESOS I RAMADERS D'ANDORRA

Dr. Vilanova núm. 9, edifici Thaïs, 4t D
AD500 Andorra la Vella, Principat d'Andorra
Tel.: +376 829 448 Fax: +376 829 448
pagesos@andorra.ad www.apra.ad